

BOOK OF VISION

HORIZONS
HORIZONS
HORIZONS

BEIJNINGER
VORM EN FUNCTIE IN DE NATUUR

Openings
the Environment

Openings
the Environment

BEELDENDE KUNST
IN HET
RECREATIEGEBIED
SPAARNWOUDE

een visie
pennock / verschuren

72.048

84-516

Beekmanstichting Bibliotheek
Herengracht 415 · 1017 BP Amsterdam
Tel.: 243736/243737/243738/243739

BEELDENDE KUNST IN HET REKREATIEGEBIED SPAARNWOUDE

EEN VISIE - ten geleide van de tentoonstelling

- INHOUD: - Inleiding 2
- Overwegingen 3
- Overzichtskaart 5
- Ruimtelijke Structuur 6
- De opdrachten Beeldende Kunst 8
- Overige aanbevelingen 20

SAMENSTELLING TENTOONSTELLING / TEKST - L.PENNOCK / K.VERSCHUREN

INLEIDING

Het recreatiegebied Spaarnwoude ligt als een groene zone tussen de woon- en industriegebieden van Amsterdam, Haarlem, Velsen, en de gemeenten Haarlemmermeer en Haarlemmerliede-Spaarnwoude.

Het is vanaf 1971 in ontwikkeling en wordt beheerd door het Rekreatieschap Spaarnwoude.

Op initiatief van de Culturele Raad Noordholland en in samenwerking met het Praktijkburo Beeldende Kunstopdrachten van het Ministerie van WVC, besloot het Rekreatieschap tot het opstellen van een Plan voor Beeldende Kunsttoepassingen in dit gebied. In een later stadium kunnen op grond van dit plan kunstprojecten worden uitgevoerd.

De fasen 1 en 2 van de opdracht tot het opstellen van het plan werd door ondergetekenden uitgevoerd tussen september 1983 en mei 1984, in nauw overleg met de Begeleidingscommissie Kunsttoepassingen Spaarnwoude. Deze commissie is samengesteld uit vertegenwoordigers van het Bestuur van het Rekreatieschap, het ontwerpteam(landschapsarchitekt), het Praktijkburo en de Culturele Raad.

Het voorliggende structuurplan voor kunsttoepassingen met bijbehorende tentoonstelling van fotomontages en beeldinformatie is een ideeël antwoord op de gestelde vraag. Reacties hierop van alle betrokkenen zullen in een verdere uitwerking(fase 3) moeten leiden tot verdieping. Dit kan het plan draagkracht geven, waarna het een meer definitieve vorm krijgt.

Tevens zal het door nader overleg en toetsing aan financiële, technische en juridische aspecten operationeel gemaakt kunnen worden.

De ontwikkelde visie is ontstaan vanuit onze opvattingen over de mogelijkheden en verantwoordelijkheden van beelden- de kunst als eigentijdse cultuur en over de ruimtelijke kwaliteiten c.q. functionele aspecten van het gebied. Het 'collagebeeld' van het landschap gaf geen aanleiding tot een thematische benadering van het hele gebied. Wel zijn er lokaties in de onderscheiden gebiedsdelen aan te geven, die een laterale samenhang in de kunsttoepassing wenselijk maken; om inhoudelijke redenen alswel vanwege het voorgestelde materiaalgebruik.

Kennis van het gebied hebben wij verkregen door intensieve verkenning ervan en bestudering van het rapport Actualisering Basisplan.

Verhelderende toelichtingen hierop en soms goede suggesties kregen wij in gesprekken met vertegenwoordigers van betrokken instanties, het ontwerpteam en overige deskundigen, die wij erkentelijk zijn voor hun medewerking.

lon pennock, beeldend kunstenaar, Rotterdam
 kees verschuren, beeldend kunstenaar, Den Haag

mei 1984

OVERWEGINGEN

Het beleven van het recreatie-gebied Spaarnwoude wordt in belangrijke mate bepaald door het contrast stad-land of cultuur-natuur.

Behalve de bewoners van het schap, is het juist de stedeling die van buitenaf het gebied betreedt; hij is het ook die het landschap bedenkt, vormgeeft, konstrueert, houvast zoekend tussen waardering voor het cultuurlijke of natuurlijke beeld.

De normen en waarden van waaruit gewerkt wordt veranderen in de tijd met de ontwikkeling van een samenleving. Het gebied is evenzeer een resultante daarvan als de stadsuitbreidingen van de laatste decennia (Bijlmermeer of dorpswoning in de stad?). Is het 'stad' of 'land', verwilderde tuin of akker, pretpark of berm?

De landschappelijke 'collage' is ontstaan door het naast en overelkaar leggen van: historisch ontwikkelde gebieden (water-polder-akker-monument), technische voorzieningen (t.b.v. de waterhuishouding, militaire doeleinden, verkeer, industrie) en gebieden die door de stedeling in bezit zijn of worden genomen (uitheemse landschapstypen : golfcourse, dwaalwegen, heuvels, klimwand etc.).

Landschappelijke kwaliteiten en denkbeelden ontmoeten elkaar soms, botsen, ontkennen of negeren elkaar, versterken elkaar soms. (zie ook blz.18 en 19 van het rapport Actualisering Basisplan)

Daar, waar ruimte wordt vormgegeven vanuit fysieke en psychische behoeften ontstaat cultuur.

Een cultuurperiode kenmerkt zich doordat vorm en inhoud van die cultuur zich verbinden met de beeldende vormen c.q. beeldende kunst (denk hierbij aan het kleine, doch monumentale kerkgebouw van Spaarnwoude).

Kunst rijk als de natuur, soms even groots, heeft eigen mogelijkheden om denkbeelden en gevoelens van een cultuurperiode zichtbaar te maken.

Hiervoor bedient ze zich van concepten, vormen en technieken, die aan het eigentijdse mensbeeld, zijn cultuurhistorische moment en de relatie tot zijn (natuurlijke) omgeving uitdrukking geven.

De zinnigheid van ruimtelijk-plastische kunst in het recreatiegebied zal, naast de eigen kwaliteit van kunst te zijn, mede afhangen van de relatie tussen haar intenties en de intenties, zoals deze blijken uit de vormgeving van de te onderscheiden gebiedsdelen.

Als het juist is het landschap rond Spaarnwoude als een collage te zien, zal vanwege de genoemde relatie ook het plan voor de kunstprojecten een dergelijk beeld te zien geven, in tegenstelling tot een plan dat gebaseerd is op een thematische behandeling van het hele gebied.

Immers : de beeldende kunst zal met de bestaande gegevens en bedoelingen moeten omgaan : verduidelijkend, er tegenover gaan staan, aanvullend of er omheen gaand, uitdagend, versterkend, etc.

Voor de keuze van lokaties en het type kunstwerk geldt nog een overweging : voor de beleving van een werk van beeldende kunst, in welke vorm dan ook, is de mogelijkheid van beschouwing voorwaarde. De duur en intensiteit van de beleving zijn, behalve van de ervaring van de toeschouwer zelf, afhankelijk van de plaats en de wijze waarop die werken zich voordoen binnen de omringende ruimtelijke kondities.

Recreatiegebied Spaarnwoude

5

0 1000 2000m.

grens recreatiegebied

bebouwing

water

spoorlijn

wegen

parkeerterrein

ⓑ bushalte

gerealiseerde recreatieve gebieden voorzien van fiets-, voet- en ruitersporen

A ijsbaan

B uitzichtheuvel

C cultuurgrond

D kanobaan

E modeljachtvijver

F peddelpoel

G dierenweide

H golfbaan

I wielercircuit

J westhofbos

K vogeleiland

L informatiecentrum

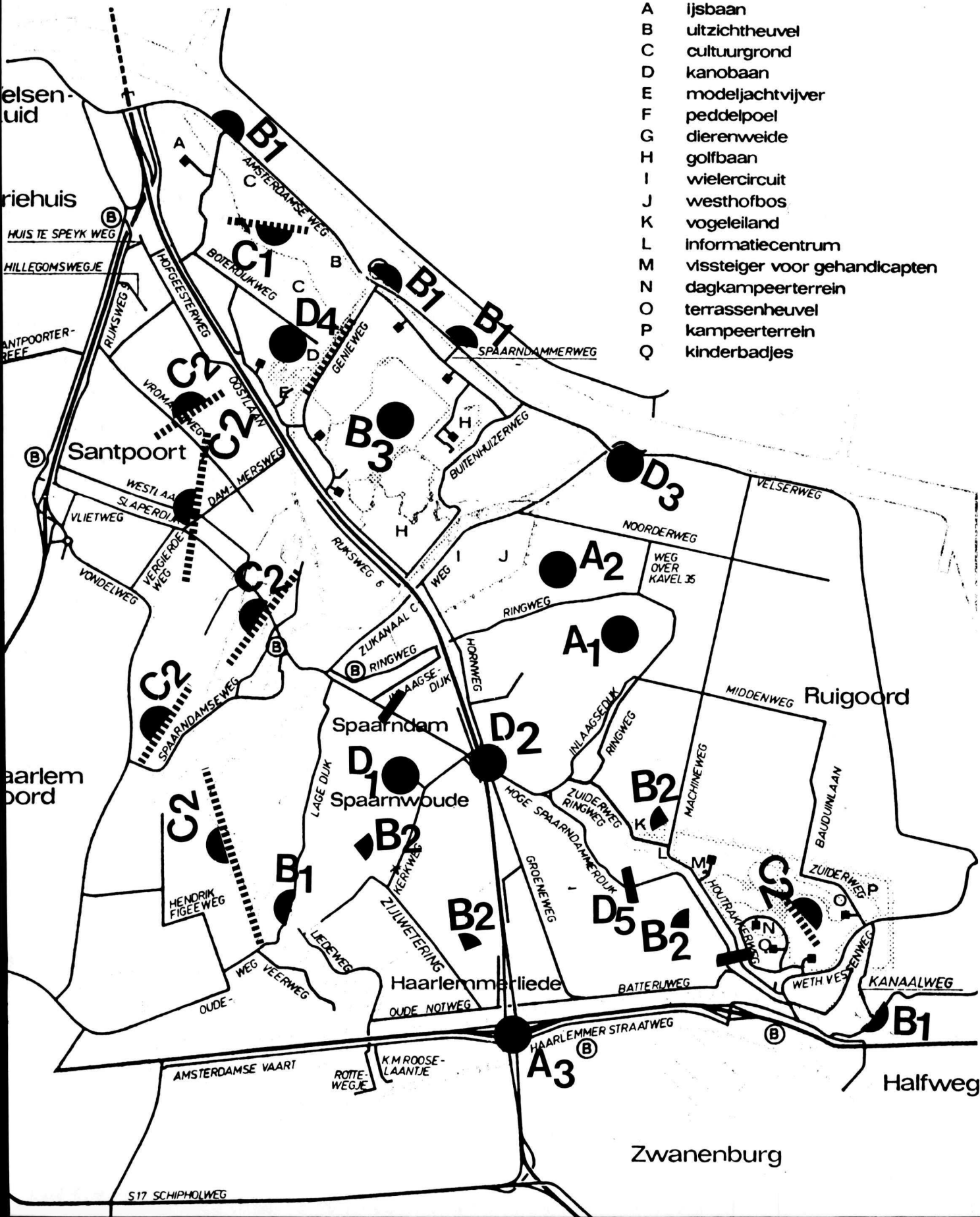
M vissteiger voor gehandicapten

N dagkampeerterrein

O terrassenheuvel

P kampeerterrein

Q kinderbadjes

Zwanenburg

OVERZICHT VAN DE VOORGESTELDE KUNSTPROJEKTEN IN DE
RUIMTELIJKE STRUKTUUR VAN HET REKREATIEGEBIED SPAARNWOUDE.
zie : overzichtskaart.

Vanuit voorgaande overwegingen zijn 3 niveau's te onderscheiden van de mogelijke betrekking tussen landschap en beeldende kunst :

- 1 - vergaande integratie / het kunstwerk draagt bij aan de gegeven ruimtelijke situatie / het vult betekenissen aan.
- 2 - gedeeltelijke integratie met behoud van eigen identiteit / het kunstwerk neemt stelling in t.o.v. / intensivering van het gevonden beeld door commentaar, materiaalgebruik e.d.
- 3 - autonomie van kunstwerk t.o.v. de situatie / vooropgestelde eigen intentie / een nieuw beeld, herinnerend aan verloren betekenissen of nieuwe zichtbaar makend.

Uitgaande van de voorgestelde ruimtelijke structuur in het rapport Actualisering Basisplan laten de kunstprojecten zich als volgt indelen :

A - In te konserveren c.q. hun aard te versterken gebieden :

Kenmerken : groot open terrein, agrarisch, extensieve recreatie.

Voorbeelden : Dijkland (behoudens de strandwal Spaarnwoude, Veerpolder, Mooie Nel/Spaarndam), Inlaagpolder, Houtrakpolder en zuidelijk Oosterbroek

Beeldende kunst :

- monumentaal, met de middelen in de aard van het gebied (niveau 2)
- zeer specifiek op uitzonderlijke plaatsen binnen het gebied of aan de begrenzing daarvan (niveau 3)

Projecten : A_1 , A_2 , A_3 .

B - In gerealiseerde gebieden voor intensieve recreatie :

Kenmerken : besloten, programmatische land/water verdeling en vormgeving.

Voorbeelden : deel Oostbroek, Buitenhuizen, Westhofbos, Houtrak (behoudens prijsvraaggebied).

Beeldende kunst :

- aanvullend functioneel en visueel/serieel / horizontale spreiding (niveau 1)

Projecten : B_1 , B_2 , B_3 .

C - In te ontwikkelen gebieden voor intensieve recreatie :

Kenmerken : als bij B.

Voorbeelden : Oostelijke bufferzone : uitzichtheuvels Oost broek, Houtrakpolder, prijsvraaggebied Houtrak, entree A9-Velserbroek.

Westelijke bufferzone : Mooie Nel/Spaarndam, Hekslootgebied, Veerpolder, Strandwallen bij Schoten / Spaarnwoude, Haarlemmerliede, de oeverstroken aan de westkant van de Liede. De toegangen.

Beeldende kunst :

- op alle 3 niveau's mogelijk, afhankelijk van de feitelijke ontwikkelingen.

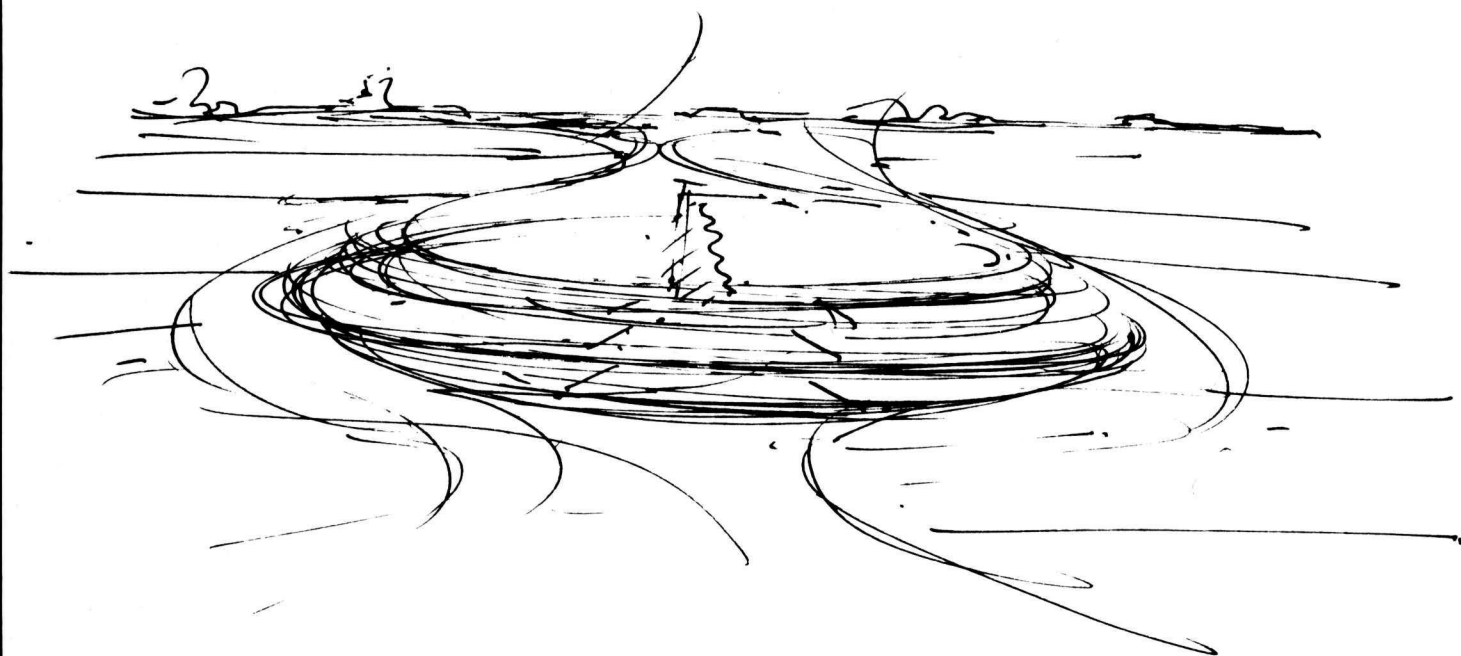
De nu voorgestelde opdrachten moeten zorgen voor een tijdige inschakeling van de beeldend kunstenaar binnen de ontwerp-teams.

Projekten : C₁, C₂.

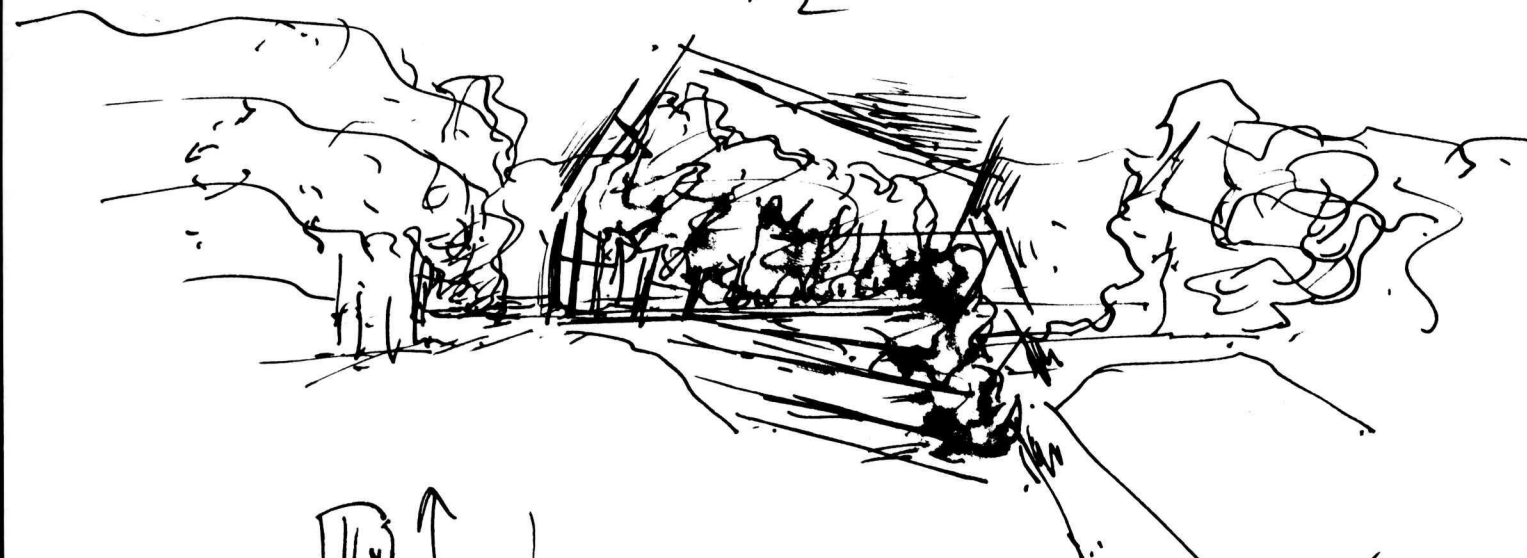
D - In specifieke ruimtelijke situaties :

- D₁ - omgeving kerk te Spaarnwoude
- D₂ - viadukt op de kruising van de A9 en de Hoge Spaarndammerdijk.
- D₃ - knooppunt bij de knik in het Noordzeekanaal waar het Zijkanaal C uitmondt.
- D₄ - kruising van wandelpaden even ten noorden van de peddelpoel in Oosterbroek.
- D₅ - 2 à 3 plaatsen langs de Hoge Spaarndammerdijk.

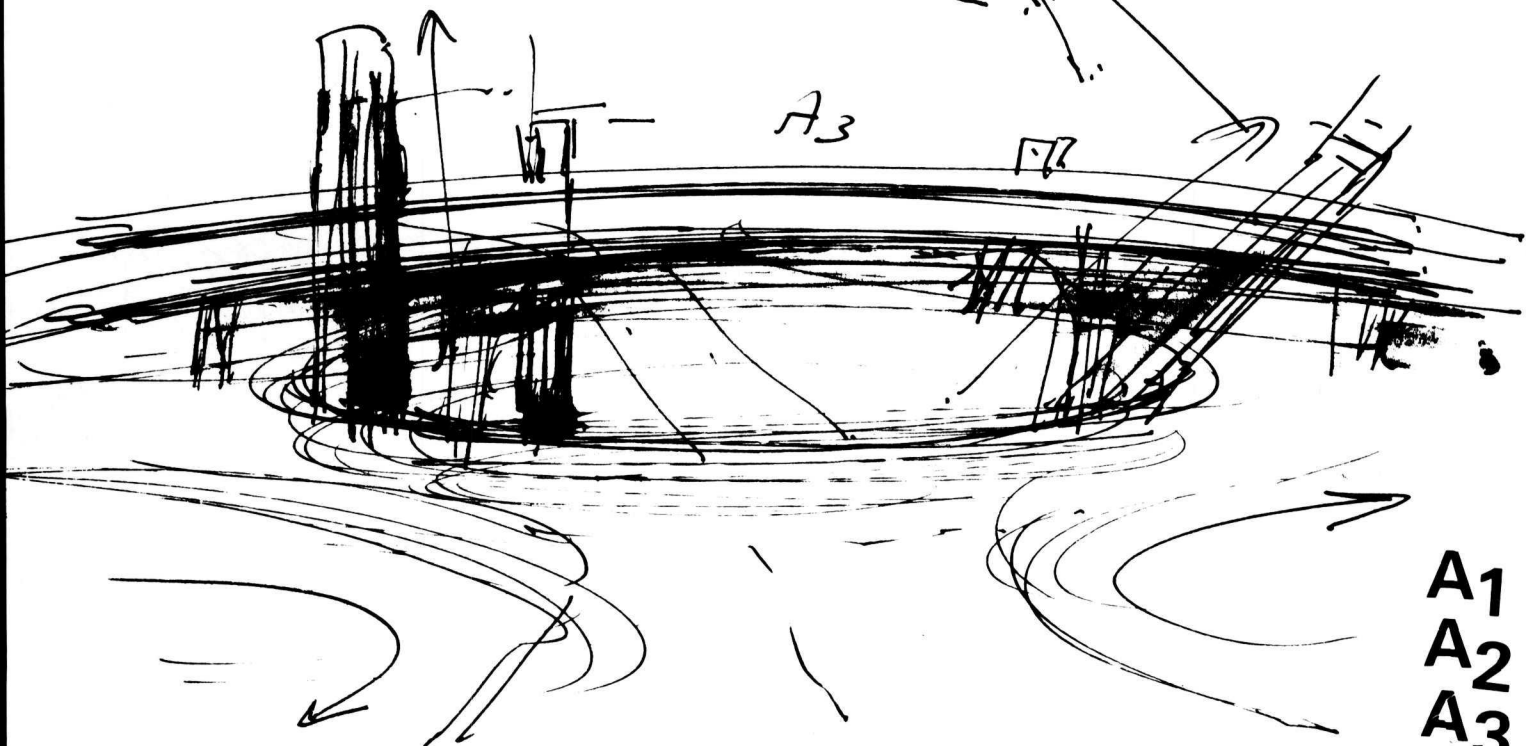
A1

A2

A3

A1
A2
A3

MONUMENTALE PROJECTEN

mogelijke lokaties

- N.O-hoek Inlaagpolder. (A₁)
- toekomstige bebossing Houtrakpolder. (A₂)
- Rottepolderplein / verkeerscircuit. (A₃)

situatie

Het omvormen van een bestaand landschap tot een recreatiegebied gebeurt voornamelijk door herordening van de aanwezige materialen.

Er ontstaat een afgeleid landschapsbeeld ten behoeve van nieuwe gebruiksmogelijkheden. Getracht wordt nieuwe landschappelijke kwaliteiten te ontwikkelen door vormgeving en ruimtelijke ordening.

De vooraf gegeven bestemming en de verspreiding over, voor het gebruik, voldoende groot oppervlak van aandacht en middelen, begrenst de mogelijkheden en intensiteit van de beeldvorming.

reactie

In de beeldende kunst ziet men vergelijkbare activiteiten.

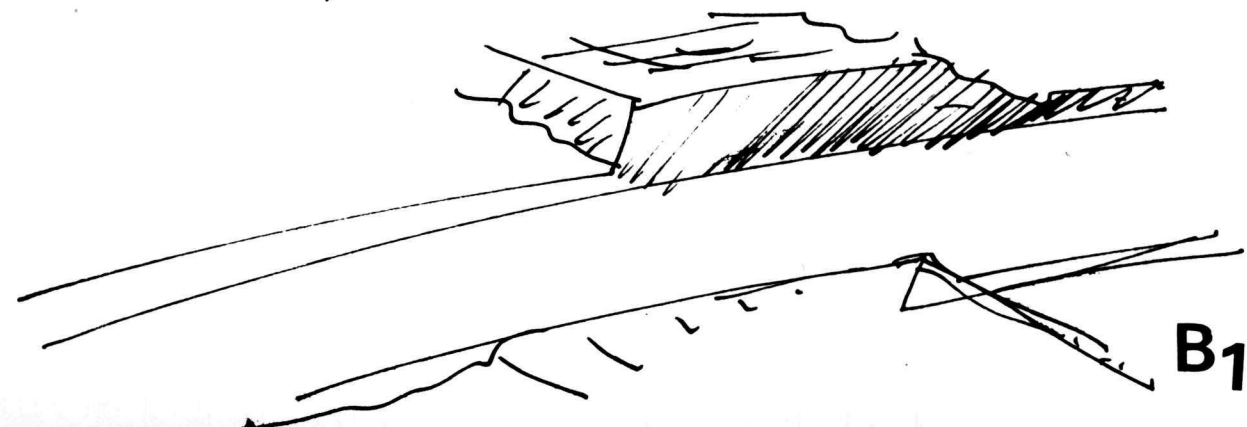
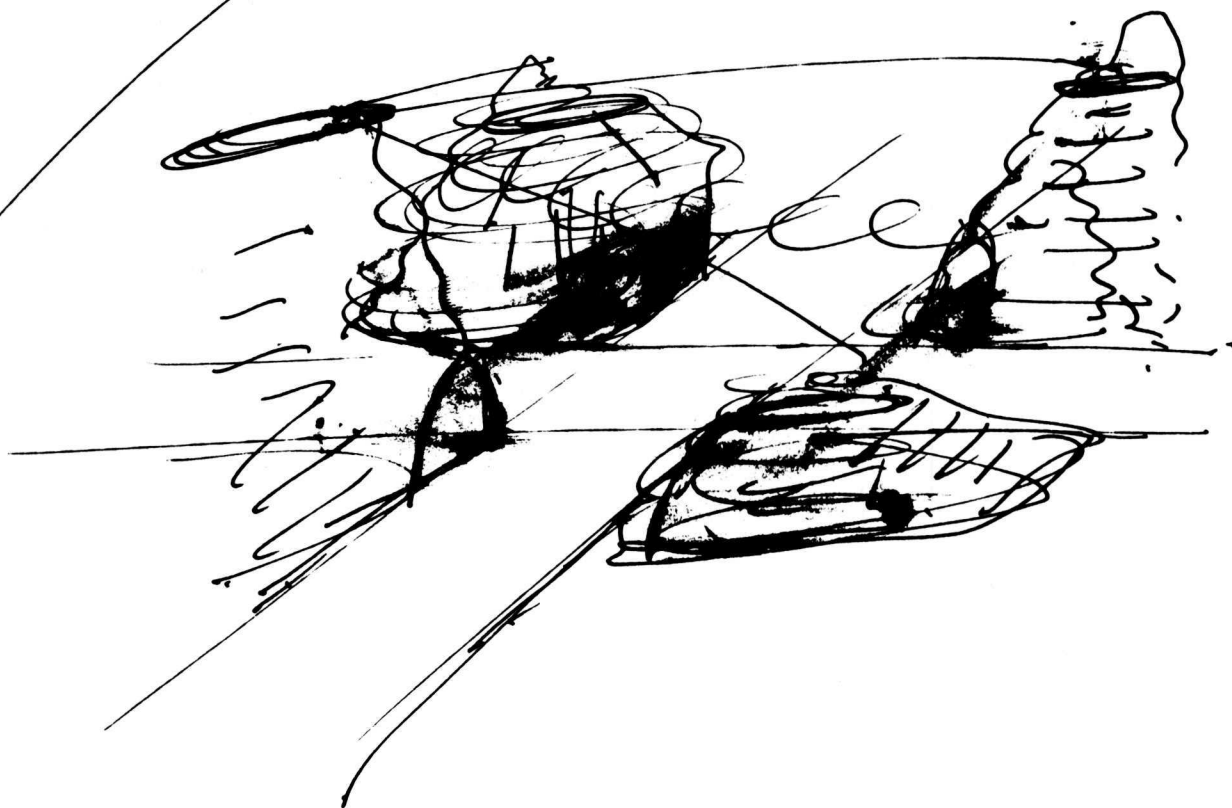
In landschappen met een uitgesproken karakter worden plastisch-ruimtelijke ingrepen gedaan, waardoor het spanningsveld tussen de idee natuur en ons denkvermogen (concept) verscherpt, en een hoger emotioneel niveau bereikt wordt.

Deze vorm van beeldende kunst ligt in het verlengde van de aanwezige intenties voor de vormgeving van het gebied, maar kan de zingeving hiervan op een meer geconcentreerde, intrinsieke wijze zichtbaar maken.

werving

Door het organiseren van een symposium, waaraan kunstenaars uit binnen- en buitenland deelnemen.

B1

B1

MARKERING VAN TOEGANGEN

lokaties

Buitenhuizen / kop van de kanobaan / Het Hogeland / Houtrak
(Havens-West)

situatie

De toegangen tot het schap hebben veelal een indifferent, uitdrukkingsloos karakter, omringd als ze zijn door elementen die behoren tot de periferie van de stad.

reactie

Niettemin zijn de toegangen belangrijke ruimtelijke momenten, waar, naast de formele informatie (naam borden, wegwijzers) het karakter van het gebied kenbaar gemaakt kan worden.

beeldende kunst

Een oplossing hiervoor wordt gevonden door plastische accenten bij de toegangen te plaatsen, die opgebouwd zijn met middelen en materialen uit het gebied of daarmee verwant zijn. Stapelingen, constructies, bouwsels e.d. die het materiaal in zijn uitdrukking verbijzonderen en daarmee iets zeggen over het achterliggende gebied. Door de accenten iets terug te houden binnen het gebied kunnen zij in een natuurlijke zetting hun plaats vinden. Beperking in materialen geeft samenhang in sfeer en karakteristiek. Door de keus van verschillende kunstenaars zal er een aantrekkelijke differentiatie in de vormgeving ontstaan.

werving

Door opdrachten via open inschrijving.

OBSERVATIEPOSTEN

lokaties

wiel bij de Kerkweg / natuurgebied de Batterij / waterplas in de Lieveelden

situatie

Genoemde plaatsen, met een relatief rijke fauna, bevinden zich in het vlakke Dijkland en bieden aan vogelliefhebbers weinig beschutting.

reactie

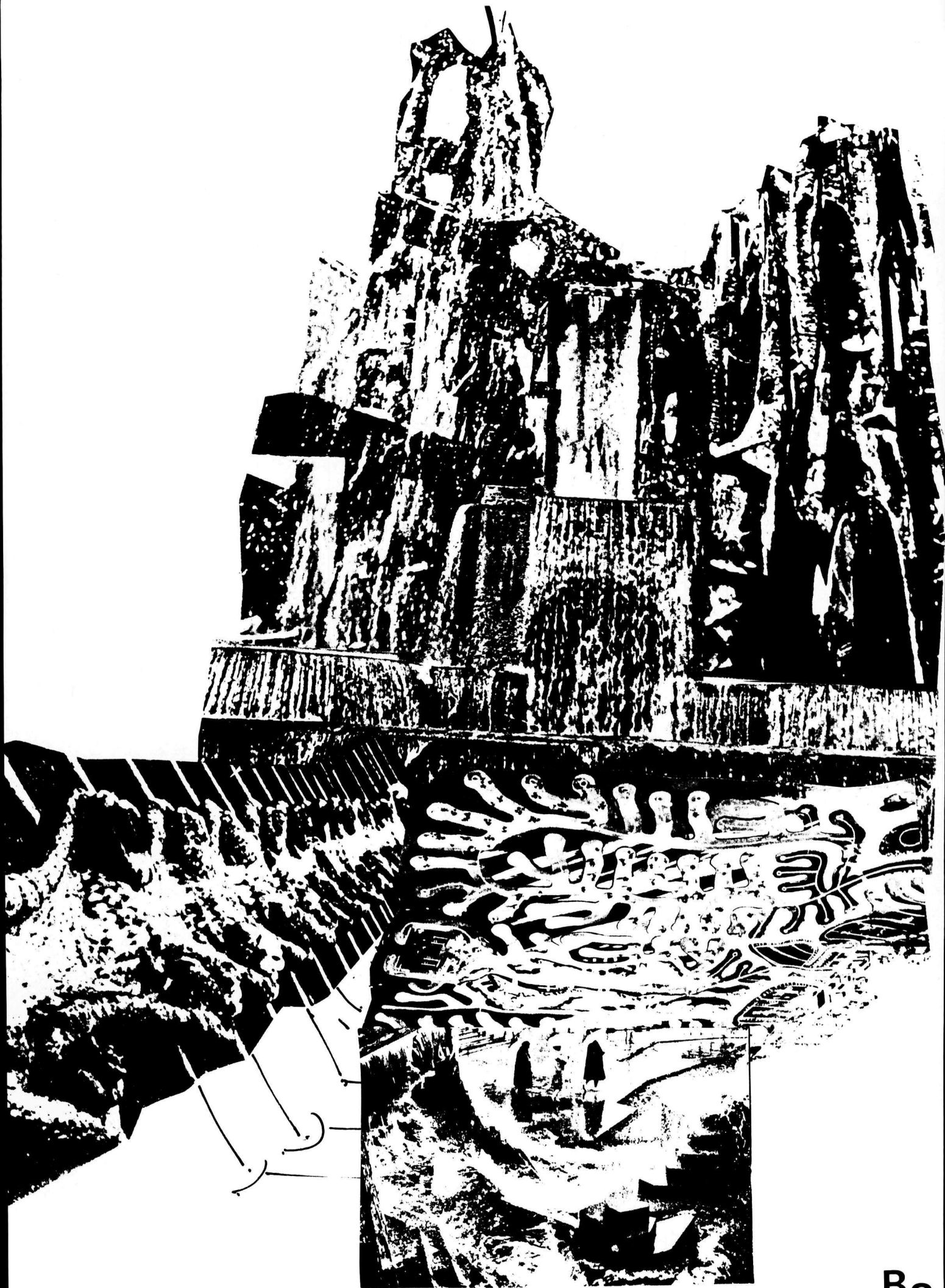
Het op daarvoor geschikte plaatsen neerzetten van constructies, opgebouwd uit materialen die een relatie hebben met de omgeving.

beeldende kunst

De interpretatie, die een kunstenaar aan de betekenis van deze materialen en hun constructie mogelijkheden kan geven, moeten deze 'posten' meer doen zijn dan een voorziening : een beeldende uitspraak over het karakteristieke van de omgeving en tegelijkertijd hierin opgaan. (zie ook B₁)

werving

Door opdrachten via open inschrijving.

LAND - WATER LABYRINTH

lokaties

op diverse plaatsen in Houtrak, Buitenhuisen, Oosterbroek

situatie

Van de tot nu gebruikte standaardvoorzieningen (kunststof, zeshoekig) zijn er twee vervangen. De overigen zijn spoedig aan vervanging toe.

reactie

De kleinschalige voorzieningen zijn in het geheel van het gebied niet meer dan incidenten, die zich door hun vormgeving en materiaalgebruik niet verstaan met de omgeving.

Twee vervangende ontwerpen die vanuit het Beheersburo kwamen, laten, terecht, een andere intentie zien.

Het waterbeeld kan meer zijn dan het vullen van een bak.

Kwaliteiten van vorm, materiaal, afwisseling, relatie met de omgeving, kunnen van een zoethouder een avontuur maken. Concentratie van de voorziening kan iets bijzonders laten ontstaan.

beeldende kunst

Mogelijkheden om tot een rijke plastisch-ruimtelijke vormgeving te komen, waarin afwisselende waterbeelden, bewegingen, richtingen zich in een boeiende compositie met de omgeving kunnen vinden.

Een land - water labyrinth van voldoende oppervlakte en allure zal een ongekendé attractie kunnen vormen en tevens een verbeelding zijn op hoger niveau.

werving

Door opdracht via open inschrijving.

C1

VERTIKALE STRUKTUUR (klimwand)

lokatie

uitzichtheuvels Oosterbroek

situatie

In de ontwikkeling van de uitzichtheuvels is voorzien in een afsnijding van een der heuvels door middel van een steenachtige verticale structuur t.b.v. het alpinisme.

reactie

In het landschap is een dergelijke steenachtige 'doorsnede' geologisch een vreemdeling, vooral wanneer er een zekere 'natuurlijkheid' nagestreefd zou worden.

De legitimiteit van een dergelijke structuur op die plaats kan verkregen worden door de beeldkwaliteit van de wand zelf, door hem hoger te laten doorgaan dan de doorsnede zodat zijn 'skyline' een dialoog met de vloeiende lijn van de heuvels aangaat.

beeldende kunst

Een ontwerp van een kunstenaar die systematisch met structuren in 'steenachtige' materialen werkt, kan de verlangde kwaliteit opleveren.

Deze opdracht kan gekoppeld worden aan opdracht C₂.

werving

Opdracht via open inschrijving.

De kunstenaar werkt samen met ontwerpteam.

LAND - WATERSCHIEDINGEN

lokaties

westelijke oever van de Liede / Penningsveer / Schoteroog / ontwikkelingsgebied Mooie Nel / Haarlem-Noord / Velserbroek en langs de bestaande kanobaan in Oosterbroek / prijsvraaggebied Houtrak

situatie

De lokaties (behalve de kanobaan) bevinden zich in de westelijke bufferzone, die ontwikkeld wordt t.b.v. intensieve recreatie.

De voorlopige ontwerpen bevatten voorstellen tot uitbreiding en aanpassing van het wateroppervlak en de oevers binnen de bufferzone.

reactie

De overgang land-water kent in het hollandse landschap een grote verscheidenheid van vorm, materiaal en ritme.

Hierdoor ontstaat een afwisselend beeld van het spanningsveld tussen menselijke ingreep en de natuur.

In een gebied van verschillende landschappelijke kwaliteiten verdient het aanbeveling om het structurele gegeven land-water onderscheiden en expressief te behandelen.

beeldende kunst

De kunstmatige land-waterscheidingen hebben veelal een ritmisch-geometrisch karakter, vormen structuren, zoals ook de verkavelingen in de polders die tonen.

Langs de stadsranden en de kanobaan zullen 'steenachtige' structuren als land-water overgangen dit beeld expressief maken : de onderliggende imaginaire structuur van Holland wordt zichtbaar waar water het land wegneemt.

Een, met het ontwerpteam samenwerkend, kunstenaar kan hiervoor de ontwerpen leveren.

werving

Opdracht via open inschrijving.

Eventueel gekoppeld aan opdracht C₁.

OMGEVING KERK TE SPAARNWOUDE

situatie

De sobere architectuur van dit kleine bouwwerk en de plaatsing op een terp, die ongemerkt overgaat in de wijde ruimte van de omliggende polder, geeft de plek een sacrale sfeer.

Een monument voor een gemeenschappelijk gevoel.

reaktie

Op het eerste gezicht lijkt een extra inspanning met beeldende kunst overbodig, maar de harmonie en stilte die er nu heersen zijn misleidend. Tot de historie van voor de inpoldering van het gebied behoort ook de strijd om het bestaan, die bemoeilijkt werd door het ruige klimaat en overstromingen van het IJ.

Wanneer de onhandig grote gestalte (269 cm) van Klaas van Kieten over de dijk gaat wordt hij het symbool van de overlevende, maar geteisterde mens.

"Claes van Kyeten, gheboren van cleine ouders in eenen dorpe gheheten Spaerwoude bi Haerlem, wiens statute oft lichaem bi andere menschen niet en was te gelicken, want onder syn utgerechte arm so ginc wel di langsten man door die int lant was.

Ende onder een scoe van sinen voete so werden wel vier voeten onder bedect, die scoel kinderen ghaende oft comende van den scolen, sagen hem wel aen van achteren mer van voren en doersten si hem ni ansien ende nochtans so was dese Claes een saftmoedich ende goedertieren man ende was niet fel ende quaet".

De polariteit : gemeenschappelijk voelen en denken - individuele strijd om te overleven, is in onze tijd even actueel als toen.

De situatie rond de kerk biedt een uitzonderlijke gelegenheid om dit gegeven te verbeelden.

beeldende kunst

Dit wordt bereikt door plaatsing van een relatief groot beeld van een mens, op enige afstand van de terp, waar het zich scherp aftekent tegen de horizon.

De figuratie van het beeld moet uitdrukking geven aan een voor onze tijd essentieel levensgevoel en hoge beeldende kwaliteit bezitten. De ruimtelijke werking van kerk en beeld tezamen zal de plek als monument een diepere en meer omvattende betekenis kunnen geven.

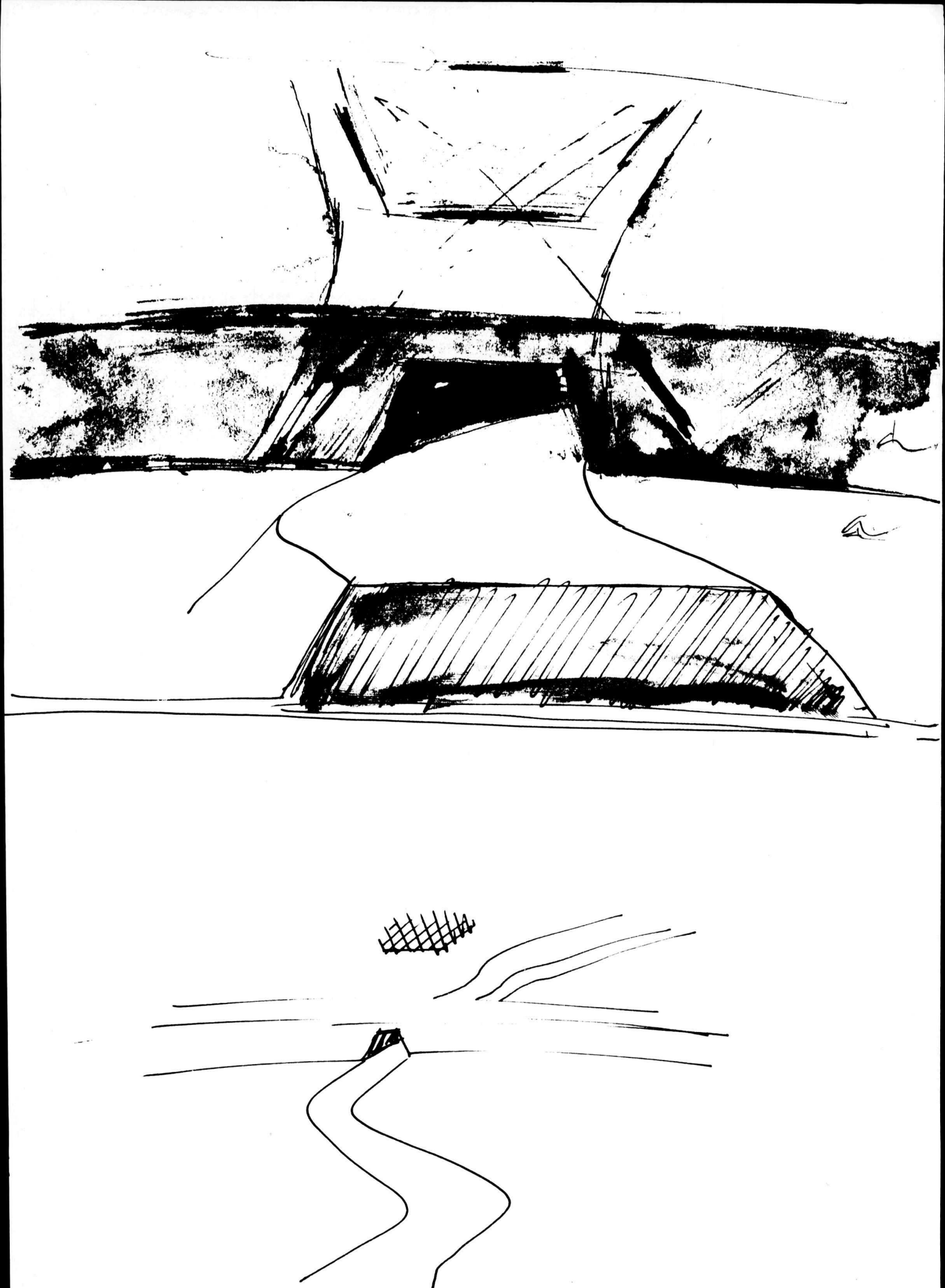
werving

Aankoop of gerichte opdracht.

beelddocumentatie

Deze toont een grote variëteit van figuratieve beelden van uitstekende kwaliteit.

Echter, zoals ook de verschillende fotomontages laten zien, kan het geen beeld zijn dat de mens idealiseert, een dier uit de omgeving verbeeldt of in een eerdere kultuurperiode is ontstaan. De grote montage maakt de bedoeling zichtbaar.

VIADUKT SPAARNDAMMERDIJK/A9

situatie

Op deze plaats verliest de dijk zijn hoogte en duikt als een anoniem stuk bestrating onder de onverschillige A9 door. Aan de andere kant herstelt hij zich en beheerst opnieuw het landschap.

reactie

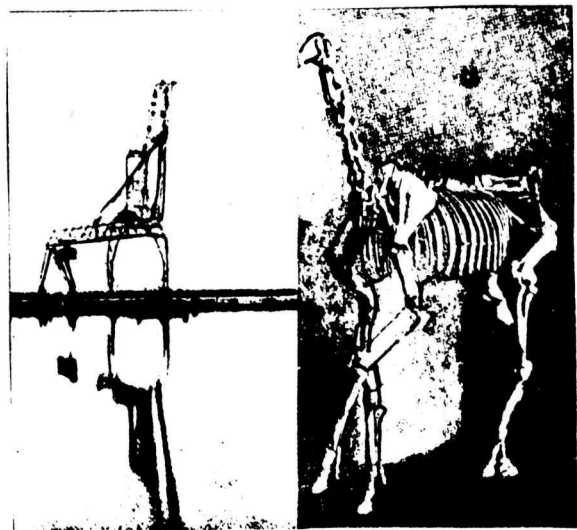
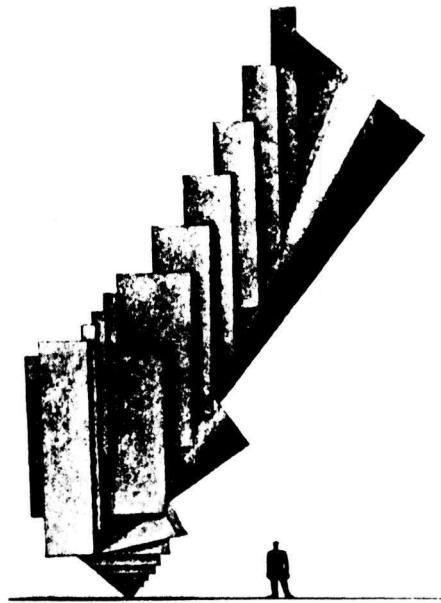
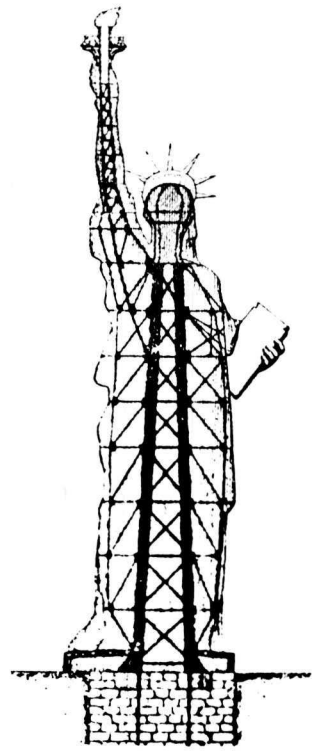
De oudste en jongste verkeersaders van het gebied ontmoeten elkaar, zonder elkaar te willen kennen. De onverwachte anonimiteit van de plek werkt ontnuchterend, doordat de ruimtelijke kwaliteit van de dijk verdwijnt en zijn overbodigheid als waterkering zichtbaar wordt. De onderdoorgang heeft net als de dijk in de doorsnede een trapeziumvorm. De expressiviteit hiervan gaat echter verloren door het utilitair karakter en het strak doorgaande horizontale van de A9.

beeldende kunst

Een kunstwerk dat boven de A9 uitkomt en een tweede ruimtevorm zichtbaar maakt, boven en in relatie tot de onderdoorgang, zal voor beide verkeersniveau's van belang zijn. Voorkeur heeft een constructie, beginnend aan weerszijden van de A9 en op voldoende hoogte boven of langs de weg, die een thema verbeeldt als : sluis, horizon, hemel e.d.

werving

Opdracht via open inschrijving.

IN MEMORIAM TATLIN EN MELNIKOV : EEN RUIMTE-CONSTRUCTIE

lokatie

Het komvormig terrein naast de afslag van de Zijkanaal C-weg, bij de bocht van het Noordzee-kanaal.

situatie

Het kanaal begrenst als een groot horizontaal element het re-
kreatiegebied.

Behalve de voorbijkomende schepen en de skyline van het industrie-
complex in de verte, is de horizon leeg. Een leegte met allure.

Op de genoemde plek komen een aantal functies bij elkaar :
de veerpont, het zijkanaal C, het verkeerscircuit, de hefbrug.
Er heerst een andere levendigheid dan in de rest van het ge-
bied.

reaktie

Uit het feit dat men er stopt blijkt de vanzelfsprekendheid als
bijzondere verblijfplaats.

Dit is echter aan de ruimtelijke vormgeving niet af te lezen.

Een ruimtelijke uitwerking in maat en schaal gerelateerd aan
de maten en allure van het Noordzeekanaal, het industriële beeld
en de aangrenzende poldergebieden, maakt de plek uniek.

Andere functies, ook voor verblijf 's avonds kunnen ingebracht
worden (horeca, winkels, informatiebureau e.d.).

Het zal daarmee een ruimtelijke markering en rustpunt zijn op
de verbindingroute tussen Amsterdam, Haarlem, Velsen en de
kop van Noord-Holland.

beeldende kunst

In memoriam Tatlin, Melnikov : maar ook Yffel, Gaudi, Buchmei-
ster Fuller, en andere visionaire kunstenaars, die uitzonderlijke
constructies ontwierpen en een monument van een tijd neerzetten.

Het recreatiegebied is te zien als een grootschalige reconstruc-
tie van natuur en verleden.

Een terugblik als ontspanning naar de stedeling.

Nu, op deze plek aangekomen, formuleert de digitale meter snelheid 0.

Men stapt uit de wagen, computer gestuurde schepen varen dicht-
bij langs, hun spoor bewaakt door radar.

Links van hem staat een vermoeden over straks : een spectaculair
ruimtelijk bouwwerk, verbazingwekkend van vorm, gedurfd in ma-
teriaalkeuze en constructie.

Men had, rijdend tussen de lange groenstrook en de hoge strakke
dijk, al enige tijd gespeculeerd wat het zou zijn. Nu wordt er
overlegd of er tijd is om naar het hoogste platform te gaan en
misschien gelijk te lunchen.

Er wordt tijd gemaakt.

werving

Ontwerp via internationale prijsvraag.

Uitvoering en exploitatie door particulier.

D4

KRUISING WANDELPADEN IN OOSTERBROEK

lokatie

bossages even ten noorden van de peddelpoel

situatie

Het gebied met dichte bossages wordt doorkruist door enige smalle wandelpaden.

Bedoelde kruising heeft gedeeltelijk een besloten karakter.

Eén aftakking leidt naar een terzijde liggend, met groen omsloten veld.

Een ander 'pad' verdwijnt in het riet.

Ruimtelijk heeft dit een merkwaardige werking : er is een concentratie van richting zonder dat men één de voorkeur kan geven.

reactie

De besloten stilte van de wandeling wordt op deze plek onderbroken en men vermoedt een gebeurtenis.

Er is een intensiteit, die echter nog geen naam heeft.

De wandelaar betrapt zichzelf.

beeldende kunst

Plaatsing van een beeldengroep (ongeveer drie stuks) rondom de kruising moet zorgen voor verhoging van de intensiteit van de plek.

Mens-figuren (ongeveer 1:1), verstillend in hun beweging en goed geplaatst t.o.v. bos en open ruimte geven de wandelaar een moment van identificatie en confrontatie met de beelden, zichzelf en de wandelaar die er vóór hem was of nog zal komen.

werving

Via open inschrijving.

DE HOGE SPAARNDAMMERDIJK

lokaties

vlak bij Halfweg / vanaf Halfweg op ongeveer 1/3 lengte / tussen kruising van de dijk met de A9 en Spaarndam

situatie

De dijk is niet alleen vanwege zijn onderdam een belangrijk gegeven in het gebied.

Als een sterke, plastische vorm slingert hij zich in eigen ritme door het landschap, onverwachte wendingen nemend. Voortbewegend op de dijk volgt men deze wendingen en gaat de blik in wisselende richting over het onbeweeglijke, vlakke landschap.

Het geometrische ritme van de lager liggende polder wordt expressief door de voorbij waaierende sloten.

reactie

De dijk, als representant van een oer-hollands landschappelijk element vindt echter geen vervolg in ruimtelijke zin. In het geheel van rekreatieve landschapsvorming heeft hij zijn functie verloren en is geïsoleerd geraakt. Het is een monument voor zichzelf.

beeldende kunst

Over de dijk gaande krijgt het kijken naar en beleven van het landschap, de ruimte een zekere fixatie naar de horizon toe. Om dit van een bijna automatische tot een intense, bewuste ervaring te maken is het nodig op enkele plaatsen van de dijk, waar deze zich uitdrukkelijk verhoudt tot of juist lijkt los te maken van het landschap, extra visuele condities in te brengen.

Gedacht wordt aan ritmische objecten, onderbrekingen van de horizon of benadrukken van de horizon als ruimtelijke begrenzing.

Om de bestaande kwaliteiten niet te verstoren zal wat maatvoering, vorm en materiaalgebruik betreft, een zekere ingetogenheid voorwaarde zijn.

werving

Via open inschrijving.

OVERIGE AANBEVELINGEN

DE FORTEN

Van deze monumenten van de waterlinie bestaat een voorlopige lijst voor mogelijk hergebruik (bijvoorbeeld horeca, watersport, dagcamping).

Tegen verbouwing tot expositieruimte zijn nogal wat praktische bezwaren : soort ruimten / zware constructie / slecht klimaat (vocht) etc.

De prachtige situering van de forten vraagt wel om een zorgvuldige benadering, indien voor hergebruik aan het uiterlijk veranderingen plaatsvinden.

De fotomontages laten een architectonische benadering zien.

VELDEN MET KAZEMATTEN

De eenvoudige sterke plastische vorm van deze bouwsels en hun historische achtergrond geven de ruimte waarin ze zich bevinden een geladen sfeer.

Een fotomontage toont hoe binnen deze geladenheid bijvoorbeeld een tijdelijke expositie van beelden hierop kan ingaan.

OPGRAVING ROMEINSE HAVEN

Noord-westelijk van de uitzichtheuvel in Oosterbroek, bevindt zich de opgraving van een Romeinse haven.

Het lijkt aantrekkelijk om via reconstructie het fragmentarische beeld te completeren.

Gebrek aan werkelijke gegevens maken een dergelijke reconstructie toch wat al te vrij. Onze ervaring met reconstructies in het buitenland is zodanig van aard dat het over het algemeen te zichtbaar is dat het bedoelde niet op enige realiteit berust.

Conservering van het werkelijk gevondene werkt het meest betrouwbaar, maar is alleen dan aantrekkelijk, als het voldoende visuele uitgangspunten biedt om de verbeelding van de bezoeker te prikkelen.

BEGELEIDINGSCOMMISSIE
KUNSTTOEPASSINGEN SPAARNWOUDE

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel.: 243736/243737/243738/243739

P E R S B E R I C H T

BEELDENDE KUNSTTOEPASSINGEN IN HET RECREATIEGEBIED SPAARNWOUDE

Op vrijdag 18 mei j.l. werd aan het dagelijks bestuur van het Recreatieschap Spaarnwoude het eerste resultaat getoond van een onderzoek naar de mogelijkheden die het recreatiegebied heeft om daarin beeldende kunst aan te brengen. Dit onderzoek waarvoor na een openbare sollicitatie via een advertentie in het informatieblad voor beeldende kunstenaars "BK Informatie" de beeldende kunstenaars Lon Pennock uit Rotterdam en Kees Verschuren uit Den Haag de opdracht verwierven, omvat drie fasen.

De thans in de vorm van een tentoonstelling in het informatiecentrum Crayenstein aan de Machineweg (gelegen in het recreatiegebied) getoonde presentatie, is de afronding van de tweede fase.

In de eerste fase werd het terrein in studie genomen, de tweede fase omvat een analyse van het gebied met daarin aangegeven welke vormen van beeldende kunst waar zouden kunnen worden toegepast. Hierna volgt nog een derde fase namelijk de uitwerking van de gevonden mogelijkheden.

In de tentoonstelling wordt aan de hand van grote foto's, foto-montages, tekeningen en teksten een voorstelling gegeven van de plaatsen in het gebied waar volgens het onderzoeksteam beeldende kunst-accenten in het recreatiegebied kunnen worden geplaatst.

Om tot dit resultaat te kunnen komen hebben de beide kunstenaars-onderzoekers samengewerkt met de stafleden van het beheersbureau van het recreatiegebied en de landschapsarchitecten die zich met de ontwikkeling van het recreatiegebied bezig houden.

Naast de tentoonstelling hebben de onderzoekers een rapport samengesteld waarin zij aan hun opdrachtgevers rekenschap geven van de door hen gevolgde onderzoeksmethoden met een uiteenzetting van hun theoretische opvattingen waar vanuit is gewerkt.

De voorstellen van de kunstenaars-onderzoekers betreffen zowel de plaatsing van monumentale autonome kunstwerken als accenten in het landschap die door wijziging van de aanwezige natuurlijke elementen kunnen ontstaan.

Veel aandacht is bijvoorbeeld besteed aan de accentuering van de toegangswegen van het gebied en typerende elementen in het landschap als dijken en waterlopen. Ook het beroemde kerkje als centraal visueel aandachtspunt is als onderwerp behandeld.

Bij het onderzoek was voor de kunstenaars veel houvast aan het "Actualisering Basisplan" dat door het ontwerpteam van het recreatieschap in een eerder stadium is uitgebracht.

Het onderzoeksplan voor beeldende kunsttoepassingen in het Recreatiegebied van Spaarnwoude is door het bestuur van het Recreatieschap ingesteld op initiatief van de Culturele Raad Noordholland en het Praktijkburo

Beeldende Kunstopdrachten van het ministerie van WVC.

De kosten van het onderzoek worden gedekt door het genoemde ministerie en de provincie Noord-Holland.

De begeleiding van het onderzoek werd door het dagelijks bestuur van het Recreatieschap opgedragen aan een begeleidingscommissie onder voorzitterschap van de heer A.A. de Leeuw, lid van het dagelijks bestuur en wethouder van de gemeente Haarlemmermeer; voorts hebben zitting twee leden namens het Praktijkburo Beeldende Kunstopdrachten van het ministerie van WVC (B. Bonies en G.C. Grosfeld) twee leden namens de Culturele Raad Noordholland (F.B.M. van Dusseldorp en G.W. in 't Hout) en de heer N. Brink als landschapsarchitect voor het ontwerpteam.

Geboren 22.5.1945 's-Gravenhage

1962/67 Kon.Akademie van Beeldende Kunsten, afd. Beeldhouwen, Den Haag.

1967/68 Studiebeurs franse regering, École-des-Beaux-Arts, Parijs.

1969 Buys van Hultenprijs voor jonge beeldhouwers,
Jacob Marisaanmoedegingsprijs.

1970 Internationaal Symposium voor metaalplastiek, Kosice, Tj-slow.

1973 Stipendium Min. C.R.M.

1979 Stipendium Min. C.R.M.

1980 Waarnemer voor de B.B.K.B. World Sculpture Conference,
Washington DC.

Tentoonstellingen:

- x 1969 Haagse Kunstkring, Den Haag.
Jonge Nederlandse Kunst, Maastricht, Heerenveen.
- 1970 Beeld en Ruimte, Oestgeest.
Manifestation L'Oeuf, Mont Pellier.
Manifestation, Aix-en-Provence.
- x 1971 Haagse Kunstkring, Den Haag.
Haagse Kunst in Helsinki, Helsinki.
Deutsche Bank Siegen, Siegen.
- x 1972 Haags Gemeentemuseum, Den Haag.
- x 1973 Galerie Mathoom, Den Haag.
- x Galerie Walter Thompson, Amsterdam.
Jeune Sculpture, Parijs.
I.K.I., Düsseldorf.
- 1974 Haagse Kunst, Kortrijk.
I.K.I., Düsseldorf.
- 1975 Jeune Sculpture, Parijs.
Bouvigne Beelden Buiten, Breda.
Keukenhof, Lisse.
- 1976 Beelden op de Berg, Wageningen.
I.K.I., Düsseldorf.
ART '76, Basel.
- 1977 Stedelijk Museum, Amsterdam.
Bouvigne Beelden Buiten, Breda.
ART '77, Basel.
- x 1978 Galerie Art-Line, Den Haag.
- x Kunstenaars Centrum Bergen, Bergen.
- 1979 ART '79, Basel.
Progressieve Haagse Kunst, Den Haag.
Rechttoe rechtaan, De Bilt.

LON PENNOCK

	1980	Galerie Art-Line, Den Haag.
		Galerie Wack, Kaiserslautern.
x	1981	Galerie Quadrum, Lissabon.
x		Hedendaagse Kunst, Utrecht.
x		Haagse Kunstkring, Den Haag
x	1982	Galerie Hofstee, Frankfurt.
		Galerie Ornis, Den Haag.
		Gemeente Museum Maassluis, Maassluis.
		Galerie Art-Line, Rotterdam.

Uitgevoerde Opdrachten:

1966	Kampioenstrofeeën Ned.Handbal Verbond.
1967	Reliëf sportcentrum K.N.V.B., Zeist.
1969	Reliëf Nutsspaarbank Scheveningen.
	Wand-vloerconstructie Ing.Bureau, Rijswijk.
1970	Beelden Technische school st. Bernardus, Deventer.
1972	Beelden scholengemeenschap, Voorschoten.
1973	Beeld Postkantoor Scheveningen.
	Beeld Gebouw Zichtenburg, Den Haag.
	Beeld Ziekenhuis Leyenburg, Den Haag.
	Ingangspartij Datsun Ned., Lisse.
1974	Beeldengroep Wijk- en Dienstencentrum Mariahoeve, Den Haag.
	Beeldengroep Recreatieschap De Rotte Meren, Bleiswijk.
	Beeld Sportcentrum De Driesprong, Zoetermeer.
	Beeld J.F. Kennedykleuterschool, Den Haag.
1975	Beeld Energiecentrale, Borssele.
	Berlageprijs, Buitenhof, Den Haag.
	Beeld P.E.N.-Energiecentrale, Velsen.
	Beeldengroep Verpleeghuis Bieslandhoeve, Delft.
1976	Bewegend Beeld Floraparkbad, Amsterdam.
	Omgeving Binnenterrein Kleuterschool Jan de Baen, Den Haag.
	Beeldengroep Technischeschool, Venlo.
1977	Beelden Viadukt Gooiseweg, Amsterdam.
	Beeld Postkantoor, Valkenswaard.
	Beelden en Omgeving Belastingkantoor, Helmond. met K.Versch
	Beelden en Omgeving, Monument 100-jaar -rer
	Noord-Zeekanaal, IJmuiden.

LON PENNOCK

- 1977 Beeld en Omgeving Academie De Laan, Den Haag. met E. Kooy.
Masterplan Beeldende Vormgeving Kinderdijk, Alblasterdam.
- 1980 Beeld Ontsmettingsdienst ROTEB, Rotterdam.
Beeld Sorghvliet, Den Haag.
- 1981 Beeld Papendrecht,
Beeld Beethovenlaan, Den Haag.
Beeld Noordelijke Randweg Utrecht, Maarssen.
Beelden en Omgeving W.R.K.-3, Andijk. met E. Terwindt M. Schoon-
-heydt.

Beelden in verschillende collectie's in binnen en buitenland, w.o.
Gemeente 's-Gravenhage, Nederlands Congresgebouw, Walter Thompson,
Klijnveld & Kraayenhof, van Leer, C.R.M.-collectie's klein plastiek,
Vlak als Beeldmiddel, Denken in ijzer, Ziekenhuis Westeinde,

Film Vertikaal Accent 1980, Nico Crama.

Artikelen

kunstbeeld, maart 1978
avenue, september 1978
bouwen met staal, 1977
denken in ijzer, 1981
beelden 1967-81, 1981
lon pennock beelden, 1981.

Studiereizen

Amerika, Mexico, Guatemala, Brazilië, Argentinië, Bolivia, Peru,
Alaska, Japan, Indonesië, India, Nepal, Kashmir, Turkije, Grieken-
land, Portugal, Joego-slavië, Tjecho-slowakije,

Lid

H.K.K., Pulchri Studio, Ned.Kring Beeldhouwers, B.B.V.
Percentage Commissie Rotterdam, Percentage Commissie Den Haag,
Raad voor de Kunst, Praktijkburo Beeldende Vormgeving.
Adjunkt-direkteur Academie van Beeldende Kunsten Rotterdam
(april 1981 tot februari 1982 Waarnemend direkteur.)

Invoorbereiding: 2^e Fase Kinderdijk, Beelden Bez-West, Verschuren,

persoonlijke gegevens van kees verschuren
javanstr. 33 B
2585 ac den haag
tel 070-607020

aard v.h. werk: plasties-ruimtelijke werken, ook in relatie met
architektoniese en stedenbouwkundige gegevens,
tekeningen.

ontwikkeling v.h.werk:

na een periode (+ '65-'73) vnl. grafiese en
schilderkunstige technieken te hebben gebruikt,
was het thematische van mijn werk van dien aard ge-
worden, dat ik koos voor meer konkrete materialen
en situaties.
Bijgaande lijst van activiteiten en de dokumentatie
moge u inzicht geven in de resultaten daarvan.

ALGEMENE BESCHRIJVING WERKZAAMHEDEN:

- beeldend vormgever in architectonies en stedenbouwkundig verband, (Zie overzicht opdrachten)
- schilderijen / tekeningen / plasties-ruimtelijke werken.
- docent ruimtelijke vormgeving academie van beeldende kunsten rotterdam / lid v.d. directie. ('79/'80). Docent sinds '73.
- lid-deskundige van de cie. voor de percentage-regeling rotterdam. (vanaf '76)

UITGEVOERDE OPDRACHTEN:

- vormgeving terrein provinciale waterstaat te middelburg, i.s.m. sander littel/oudelande/zeeland/'74-'75. documentatie: z/w fotoos.
- speelplaatsen r.k.-school te palensteyn/ zoetermeer/ '75-'76./gereed.
- lid werkgroep centrale maasvlakte / masterplan beeldende vormgeving / '74-'76.
- ruimtelijke vormgeving terrein centrale maasvlakte i.s.m. teun jacob/rotterdam/'77-'79/ documentatie: lichtdrukken, kleurenfotoos, diaas.
- serie-plastiek en terrein-vormgeving belastingkantoor te helmond, i.s.m. lon pennock/den haag/'76-'77/doc.:kleurenfotoos.
- studie-ontwerp bezuidenhout-c te den haag/ gebieds-bestemming en ruimtelijke vormgeving nieuwbouw rijksarchief/min.v.buitenlandse zaken/koninklijke bibliotheek/den haag/i.s.m. lon pennock/'78.
- ruimtelijke plastiek in en vormgeving van patio van r.k.mavo te poeldijk/i.s.m. hendri v. d. putten/den haag/'77/ doc. diaas.
- ruimtelijke vormgeving woongebied en ontwerp half-verzonken parkeer-garage nieuwbouw zoomwijck/oud-beyerland/i.s.m. ir.h.koppers/dussen en ir,b.maes/dordrecht./in uitvoering.
- ruimtelijke vormgeving terrein rijksdienst te breda/i.s.m. sander littel/oudelande/ en arch. a.den hartog te r'dam en doorn/'79./fase def. ontwerp.
- serie-plastieken en terrein vormgeving nieuwbouw woningwet bezuidenhout-west/den haag./i.s.m. lon pennock/den haag/christa v. santen/den haag/arch.koll. groep 5/rijswijk./'79. fase def.ontwerp.
- ruimtelijke plastiek en terrein-vormgeving soc.cult.centrum 'huesmolen'/hoorn n.h./i.s.m. sander littel/oudelande/'79/fase def,ontwerp.
- vormgeving schoolpleinen in Almere-Stad i.o.v. dienst voor de zuidelijke ysselmeerpolders '80/'81
- skulptuur + waterpartij in wijkpark te Utrecht-Overvecht i.o.v. de ROVU, gemeente Utrecht.
- ontwerpen voor de binnen- en buitenlandse spoor- en busboeken. i.o.v. de NS., seizoen 82/83.

GEZAMENLIJKE PROJEKTEN PENNOCK/VERSCHUREN:

- serie plastieken belastingkantoor Helmond
i.o.v. Rijksgebouwendienst
- serie lichtplastieken i.s.m. christa v.santen/
amsterdam. I.o.v. gemeente den haag.
- studieopdracht plan beeldende vormgeving +
schetsontwerp bezuidenhout-centraal te den
haag. I.o.v. Rijksgebouwendienst
i.s.m. h.de boer/haarlem en c.wilderom/bergen n-h
(hiervan bestaan nog de tekeningen.geen nadere
dokumentatie is opgenomen.